Maa- ja metsätalousvaliokunta LAUSUNTO

MmV@eduskunta.fi 19.10.2026 Dnro 459 /2026

Maa- ja metsätalousvaliokunta tiistai 20.10.2026 klo 10.00 / HE 221/2026 vp

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI ERÄIDEN VALTION OMISTAMIEN ALUEIDEN MUODOSTAMISESTA SOIDENSUOJELUALUEIKSI ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Esityksessä ehdotetaan päivittävän soidensuojelualueista annettua lakia (eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi annettua lakia 851/1988), jolla on perustettu 71 soidensuojelualuetta eri puolille Suomea vuoden 1923 luonnonsuojelulain nojalla. Alueet painottuvat Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntiin. Alueista 59 on poronhoitoalueella, 32 eri paliskunnan alueella, 14 sijaitsee saamelaisten kotiseutualueella.

Esitys on jatkoa vuonna 2022 toteutetulle hankkeelle (HE 270/2022 vp), jossa päivitettiin 28 kansallispuistoa, 19 luonnonpuistoa sekä eräitä valtion muita luonnonsuojelualueita koskevat lait. Eduskunta on vuosina 2004 ja 2010 edellyttänyt kansallis- ja luonnonpuistoja koskevan lainsäädännön saattamista perustuslain vaatimuksia vastaavaksi. Sama vaatimus koskee myös lailla perustettuja soidensuojelualueita, joiden rauhoitussäännökset on annettu asetuksessa.

Paliskuntain yhdistys pitää sinänsä perusteltuna yhdenmukaistaa ja ajantasaistaa suojelualueita koskeva säätely ja saattaa soidensuojelu näitä alueita koskien asetuksesta lain tasolle.

Kiitämme arvoisaa valiokuntaa mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto asiassa ja lausumme kohteliaimmin seuraavaa:

Poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytysten säilyttäminen

Luonnonsuojelualueita koskevassa uudistuksessa (HE 270/2022 vp) tarkoituksena ei ollut muuttaa nykyisten luonnonsuojelualueiden rajauksia eikä tehdä merkittäviä muutoksia voimassa oleviin rauhoitussäännöksiin. Tavoitteena oli myös säilyttää poronhoitoon liittyvät käytännöt nykyisellään.

Lakiehdotus ottaa Paliskuntain yhdistyksen aiemman ympäristöministeriölle osoitetun lausunnon keskeiset tavoitteet hyvin huomioon. Poronhoidon käytäntöjen ja puunotto-oikeuden säilyminen soidensuojelualueilla näkyy sekä lakitekstissä että perusteluissa. Aiemmassa lausunnossamme kuvattu laajempi aitapuita koskeva tulkintaongelma muilla luonnonsuojelualueilla jää kuitenkin ratkaisematta, sillä se ei perustelutekstin mukaan koske käsillä olevaa esitystä, eikä siihen oteta tässä esityksessä kantaa. Aiempi 25.5.2026 lausuntomme on tämän lausunnon liitteenä. Muilla suojelualueilla ilmennyt aitapuiden ottamista koskeva tulkintaongelma siis tunnistetaan, mutta sitä ei ratkaista.

Käyntiosoite: Koskikatu 33 A
Postiosoite: PL 8168, 96101 ROVANIEMI
Puh: (016) 331 6000
etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi
www.paliskunnat.fi
Y-tunnus 0192404-5

Poronhoidon nykyisten toimintaedellytysten säilyttäminen on huomioitu esityksessä hyvin. Ehdotettu 2 §:n 3 momentti sallii poronhoidon edellyttämät kämpät, poroaidat, muut rakenteet, puunoton, tilapäisen leiriytymisen ja avotulen. Perusteluissa tavoitteeksi ilmaistaan nykytilan säilyttäminen. Nämä kirjaukset löytyvät sivuilta 29 ja 38.

Myös puun ottamisen säilyttäminen esimerkiksi aitapuiksi toteutuu keskeisiltä osin. Lakiteksti sallii nimenomaisesti poronhoitoon tarvittavan puun ottamisen. Oikeus ei siten jää pelkän yleisen poronhoitoa koskevan viittauksen varaan. Aitapuita ei kuitenkaan nimetä erikseen. Esitämme, että perusteluissa mainittaisiin erikseen aitapuut sekä rakentamiseen ja korjaamiseen tarvittava puu. Säännös löytyy sivulta 38.

Yhdistyksen vaatimus selkeistä sanamuodoista on huomioitu osittain. Perustelut vahvistavat, että poronhoitoa koskeva oikeus säilytetään luonnonsuojelulain yleissäännöstä laajempana. Samalla erotetaan viranomaislupa ja maanomistajan suostumus. Selkeys paranee, mutta käytännön menettelyyn jää tulkinnanvaraa. Asiaa käsitellään sivuilla 29–30.

Yhdistyksen ehdottama termin korjaus on toteutettu. Nykytilan kuvauksessa käytetään ”porotallit”-termin sijasta termiä ”porotarhat”. Korjaus näkyy sivulla 11.

Merkittävin avoin kohta on maanomistajan suostumuksen sisältö. Lausunnossa lainatussa luonnoksen perustelussa todetaan, etteivät toimenpiteet edellyttäisi Metsähallituksen lupaa. Lopullisessa esityksessä tätä tarkennetaan: viranomaislupaa ei tarvittaisi, mutta Metsähallitus edellyttää maanomistajana suostumusta tai sopimusta käytännön toteutuksesta.

Erottelu on hyödyllinen. Perusteluissa ei kuitenkaan eritellä täsmällisesti, mitä toimia yleinen suostumusta koskeva maininta kattaa tai millä perusteilla suostumuksen ehtoja asetettaisiin. Paliskuntain yhdistys esittää maanomistajan suostumuksen menettelyn tarkempaa kuvaamista tulkintaepäselvyyksien poistamiseksi.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Hanna Nurmi
toiminnanjohtaja

LIITE Lausunto 25.5.2026 Ympäristöministeriölle VN/23992/2023

Käyntiosoite: Koskikatu 33 A
Postiosoite: PL 8168, 96101 ROVANIEMI
Puh: (016) 331 6000
etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi
www.paliskunnat.fi
Y-tunnus 0192404-5

Ympäristöministeriö

kirjaamo.ym@gov.fi

LAUSUNTO

25.5.2026

Dnro 255/2026

lausuntopyyntö VN/23992/2023

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI ERÄIDEN VALTION OMISTAMIEN ALUEIDEN MUODOSTAMISESTA SOIDENSUOJELUALUEIKSI ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Esityksessä ehdotetaan päivittävän soidensuojelualueista annettua lakia (eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi annettua lakia 851/1988), jolla on perustettu 71 soidensuojelualuetta eri puolille Suomea vuoden 1923 luonnonsuojelulain nojalla. Alueet painottuvat Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntiin. Alueista 59 on poronhoitoalueella, 32 eri paliskunnan alueella, 14 sijaitsee saamelaisten kotiseutualueella.

Esitys on jatkoa vuonna 2022 toteutetulle hankkeelle (HE 270/2022 vp), jossa päivitettiin 28 kansallispuistoa, 19 luonnonpuistoa sekä eräitä valtion muita luonnonsuojelualueita koskevat lait. Eduskunta on vuosina 2004 ja 2010 edellyttänyt kansallis- ja luonnonpuistoja koskevan lainsäädännön saattamista perustuslain vaatimuksia vastaavaksi. Sama vaatimus koskee myös lailla perustettuja soidensuojelualueita, joiden rauhoitussäännökset on annettu asetuksessa.

On sinänsä perusteltua yhdenmukaistaa ja ajantasaistaa suojelualueita koskeva säätely ja saattaa soidensuojelu näitä alueita koskien asetuksesta lain tasolle.

Luonnonsuojelualueita koskeva uudistus ja poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytysten säilyttäminen

Luonnonsuojelualueita koskevassa uudistuksessa (HE 270/2022 vp) tarkoituksena ei ollut muuttaa nykyisten luonnonsuojelualueiden rajauksia eikä tehdä merkittäviä muutoksia voimassa oleviin rauhoitussäännöksiin. Tavoitteena oli myös säilyttää poronhoitoon liittyvät käytännöt nykyisellään.

Lain voimaan astumisen jälkeen on kuitenkin ilmennyt tulkinnallisia erimielisyyksiä siitä, mitä poronhoidon harjoittaminen määritelmällisesti pitää sisällään, esimerkiksi poroaitojen kunnostamiseen tarvittavien aitapuiden osalta:

Erityisellä poronhoitoalueella (PHL 2.2§) oleva paliskunta haki Metsähallitukselta lupaa poroaidan kunnostamiseen tarvittavien aitapuiden ottamiseen luonnonsuojelualueella. Luonnonsuojelualue on perustettu valtioneuvoston asetuksella Itä-Lapin luonnonsuojelualueista (646/2017) ja alueella sovelletaan nykyisen luonnonsuojelulain 49–52 § mukaisia rauhoitussäännöksiä. Luonnonsuojelulain 50 §:n nojalla alueella saa harjoittaa poronhoitoa poronhoitolain (848/1990) mukaisesti. Poronhoitolain 40 § mukaan poronhoitoa varten saadaan valtion metsistä ottaa ilman erityistä lupaa korvauksetta poltto- ja kotapuiksi tarvittavia puita. Poronhoitoa varten muutoin tarvittavia puita saadaan valtion metsistä ostaa käyvästä hinnasta sen viranomaisen osoituksen mukaan, jonka hallinnassa alue on.

Luonnonsuojelualueen viranomaisena Metsähallituksen Luontopalvelut on tulkinnut aitapuut *muuksi poronhoitoa varten tarvittavaksi puuksi* (erotuksena vähäisempään, väliaikaiseen käyttöön tarkoitetusta polttopuusta ja kotapuista). Metsähallitus on katsonut, että luonnonsuojelulaissa ei ole kohtaa, jonka perusteella se voisi sallia aitapuiden oton suojelualueelle, jonka rauhoitussäännökset kieltävät kasvien ottamisen.

Luonnonsuojelulain 51 §:n 5 kohdassa on säädetty luvanvaraiseksi poronhoitoon liittyvien rakennusten ja rakennelmien rakentaminen.

Edellinen esimerkki koskee vuoden 1996 jälkeen perustettuja valtion luonnonsuojelualueita, joilla sovelletaan luonnonsuojelulain 49–51 §:iä ja joilla ei ole erikseen säädetty laajemmasta oikeudesta poronhoitoon liittyvään puun ottoon. Näitä alueita ovat Syötteen, Hossan, Pyhä-Luoston, Sallan ja Pallas-Yllästunturin kansallispuistot sekä vuoden 1996 jälkeen perustetut valtion muut luonnonsuojelualueet.

Tätä vanhemmilla suojelualueilla, eli kaikissa luonnonpuistoissa, pääosassa kansallispuistoja, soidensuojelualueilla jne. on edelleen sallittu puun otto myös aitapuiksi. Näillä alueilla vanhat, alkuperäiset rauhoitussäännökset ovat edelleen voimassa tai laajempi oikeus puun ottoon on säilytetty säännösten päivityksen yhteydessä. Jos aitapuita otetaan Natura 2000 -alueilla se edellyttää paliskunnilta luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisen Natura-ilmoituksen tekemistä.

Soidensuojelualueita koskevan lain päivityksessä tarkoitus on säilyttää nykytilanne poronhoidon kannalta. Tämä pitäisi sisällään sen, että mahdollisuus mm. puun ottoon esimerkiksi aitapuiksi säilyy jatkossakin. Selkeä sanamuotoilu on tärkeää, jotta nykykäytäntöä muuttavilta tulkinnoilta vältytään ja viranomaisten ja paliskuntien yhteistyö luonnonsuojelualuilla säilyy hyvänä.

Säännöskohtaisissa perusteluissa kerrotaan 2§:n 3 momentin osalta seuraavaa: *Pykälän 3 momentissa sallittaisiin poronhoitoalueella sijaitsevilla soidensuojelualueilla poronhoidon edellyttämien kämppien, poroaitojen ja muiden rakenteiden rakentaminen, poronhoitoon tarvittava puun ottaminen sekä poronhoitoon liittyen leiriytyminen ja avotulen teko. Poronhoitoa koskeva säännös ehdotetaan säilytettävän laajempana kuin luonnonsuojelulain poronhoitoa koskeva 50 §:n 1 momentin 6 kohdan mukainen poronhoito poronhoitolain (848/1990) mukaisesti, sillä voimassa olevan säännöksen mukaisesti soidensuojelualueilla on sallittu poronhoito ja sen edellyttämät toimenpiteet, nykytilan mukaisesti. Ehdotetussa säännöksessä mainitut toimenpiteet eivät edelleenkään edellyttäisi Metsähallituksen lupaa. Puunotosta perittäisiin maksu kulloinkin voimassa olevan Metsätalouden vähittäismyyntihinnaston mukaisesti nykykäytännön mukaisesti. Tilapäinen leiriytyminen poronhoitotöiden yhteydessä voisi tarvittaessa olla pidempiaikaista, kunhan leiriytyminen ei olisi luonteeltaan pysyvää ja leiriytymisrakenteet tehtäisiin väliaikaisiksi.*

Lisäksi säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan: *Paliskunnilla on soidensuojelualueilla kumotun porotilalain (590/1969) nojalla perustettuja paimentopaikkoja, joilla sijaitsee säännöksessä tarkoitettuja kämppiä. Kämppien rakentaminen kohdistuisi jatkossakin näille paimentopaikoille. Paimentopaikkojen ulkopuolella poronhoidon edellyttämien rakenteiden rakentaminen tapahtuisi Metsähallituksen maanhaltijan suostumuksella nykykäytännön mukaisesti.*

Paliskuntain yhdistys pitää esitystä näiltä oleellisilta osin perusteltuna.

Huomiota esityksessä kiinnitti Nykytilan arvioinnin kohdassa 2.2 mainitut "porotallit" – jää epäselväksi, mihin tällä viitataan. Sekaannusten välttämiseksi ehdotamme sanamuotoiluksi: "(...) erotus- ja

esteaitojen, ~~sekä porotallien~~ *porotarhojen ja muiden poronhoitoon kuuluvien rakenteiden*, kämppien ja muiden huoltorakennusten rakentamisen sekä ilma-aluksella laskeutumisen."

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Hanna Nurmi
toiminnanjohtaja

Lausunnon valmistelija, lisätiedot: Sanna Hast, etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi, +358 40 723 9966